

Eerste Johan Hendrik van Dalejeugd dictee

auteur: Rein Leentfaar

Daar zitten jullie dan als goed voorbereide scholieren in het magnifieke belfort in Sluis om een uitdagend dicteetje te maken. Vind je het spannend? En vindt je meester dat ook? Gieren de zenuwtjes je al door de keel? Wees maar niet bang: het wordt een makkie! Wat hoofd- en kleine letters, een accentje hier en een kommaatje daar. Klaar? Stress weg, we zijn begonnen!

O ja, dat is waar ook: dat laatste doet me eraan denken, dat dit het Johan Hendrik van Dalejeugd dictee is. Je weet wel, die artiest die al in 1872 voor het berebekende woordenboek tekende. Zijn oud-leerling Jan Manhave maakte de tweede editie, de eerste onder de naam Van Dale, af, want de meester overleed in dat jaar jammer genoeg op 44-jarige leeftijd: hij werd slachtoffer van een pokkenepidemie. De meester was zelf precies tot de letter z gekomen. Hij was overigens ook nog archivaris van Sluis.

Zijn manuscript voor het woordenboek ging met de slakkenpost naar Leiden, waar de uitgever resideerde. Jullie zouden dat anders doen: een appje sturen, e-mailen, het gedownloade antwoord goed bekijken en je hersenspinsels daarna replyen na natuurlijk een back-up ervan te hebben veiliggesteld.

In die meer dan honderdvijftig jaar is er wel het een en ander veranderd. Ouderwetse woorden als kasteleïnse (dat betekent: vrouw van een herbergier) zijn vrijwel verdwenen en woorden als vwo-leerling en havoleerling zijn tamelijk nieuw. Die leerlingen kunnen trouwens in de aula van hun middelbare school lekkere yoghurt kopen.

We gaan naar het hoogtepunt toe: de correctoren scherpen hun schrijfgerei. Ieder foutje wordt genadeloos afgestraft, zij het wel dat ze maar één klein of groot, dik of dun rodepotloodstreepje per invulplaats mogen zetten. Dat valt mee, hè? De olympische gedachte zegt het al: het deelnemen is belangrijker dan het winnen, en dat geldt ook hier. Toch hoop je stiekem dat jij straks triomferend op het erepodium zal staan. Duimen dan maar: we zullen het zien.